

A classe, enfilem la llengua

El temps del silenci a l'aula, dels professors que expliquen i els alumnes que callen, d'escoltar enregistraments de veu en anglès i repetir-les a l'uníson; en definitiva, el temps de la comunicació sense interacció ja fa temps que ha passat. O almenys fa molt que havia d'haver passat. El que abans era la intuïció d'alguns docents que promovien situacions d'interacció comunicativa entre iguals com a font d'aprenentatge a l'aula, ara és una pràctica provada, avalada per nombrosos estudis i fins i tot recomanada pels òrgans de gestió educativa. **La interacció entre iguals és una de les estratègies més potents per a potenciar les habilitats comunicatives dels nostres alumnes.** En aquest article parlarem sobre els beneficis de la interacció oral i de la coavaluació d'expressions escrites entre alumnes.

L'aprenentatge inicial de la llengua es realitza especialment amb les interaccions de l'infant amb companys, mestres i, per descomptat, familiars. La família és el primer motor efectiu de l'aprenentatge del codi lingüístic. Les converses que el nen o nena sent des dels seus primers dies (i aquelles en les quals va participant de manera progressiva) seran els models en els quals basaran el seu desenvolupament lingüístic. A l'escola hem d'aprofitar aquest mecanisme de mimesi natural dels infants i oferir-los situacions d'interacció que els permetin continuar desenvolupant les seves habilitats.

En el cas del desenvolupament de primeres llengües (català i castellà a casa nostra), la interacció oral ja fa anys que està implantada dins el sistema educatiu i en l'aprenentatge. En les llengües estrangeres i en especial de l'anglès, segons [Williams i Burden \(1997\)](#), la interacció comunicativa és el principal motor d'aprenentatge i, per tant, resulta també necessari promoure aquests espais de comunicació oral dins de les sessions d'ensenyament-aprenentatge. Mitjançant l'exercitació d'aquesta destresa comunicativa, els alumnes

aprenen a expressar el seu pensament i a desenvolupar la competència pragmàtica, que els permetrà establir procediments de raonament, negociació i intercanvi lingüístic amb altres parlants.

La interacció oral és una pràctica educativa complexa que fomenta la transferència de coneixements en diferents contextos. El docent proposa una situació comunicativa i estableix un objectiu que els alumnes han d'intentar aconseguir posant en pràctica el seu coneixement lingüístic i la seva capacitat de raonament i negociació. Les possibilitats pedagògiques d'aquesta mena d'activitats poden ser infinites. D'una banda, els formats poden ser diversos, *role-plays*, enregistrament de vídeos, entrevistes, *podcasts*... D'altra banda, la pluralitat d'objectius comunicatius ens permet abordar temes diversos i convertir aquestes interaccions en activitats d'aprenentatge significatives.

Si canviem de destresa comunicativa i deixem la interacció oral per a passar a l'expressió escrita, el fet de posar en pràctica mètodes d'aprenentatge entre iguals ens resulta igualment efectiu. En paraules de [Pere Pujolàs](#) "*hem de preparar els nostres alumnes per a col·laborar i no per a competir*", aquesta és una de les claus del desenvolupament de la competència d'aprendre a aprendre. És **el procés d'escriptura un dels camps on es pot posar en pràctica aquestes estratègies de col·laboració.** Quan a un grup d'alumnes se'ls assigna l'escriptura d'un únic text, cada alumne n'ha de redactar un dels paràgrafs o fragments, per això les tasques de planificació i revisió dels textos hi juguen un paper determinant.

En referència a la planificació del text, aquest tipus **d'activitats d'escriptura col·laborativa obliguen els alumnes a plantejar-se qüestions de caràcter pragmàtic referents al registre:** qui és el receptor del text que hem d'escriure? quin registre hem d'usar? **També els obliga a estructurar les idees que contindrà cada paràgraf si no volen incórrer en errors de**

cohesió textual. Si observem el procés d'escriptura i de revisió del text, cada alumne haurà d'escriure el seu fragment de la millor manera possible i, a més, haurà d'assegurar-se que el que han escrit la resta dels seus companys estigui a l'altura. D'aquesta manera, **els alumnes actuen com a jutges i referents dins del procés d'escriptura, potenciant així l'avaluació reguladora.** Quan un alumne fa un errada en escriure un text (ja sigui de coherència, cohesió, adequació o correcció lingüística), la revisió i correcció d'aquesta equivocació per part d'un company en el mateix moment de l'escriptura resulta molt més útil que la correcció posterior per part del professor. Per descomptat que pot ser que una falta o equivocació passi desapercebuda als ulls de tot l'equip de treball, per això hi ha d'haver la revisió posterior per part del docent.

A les nostres escoles les cròniques són una de les activitats més importants, amb la qual els alumnes desenvolupen la seva competència comunicativa a partir de l'experiència personal. A les cròniques els alumnes reflexionen sobre fets que els han passat, és l'espai per explicar el món des del seu punt de vista, l'oportunitat per convertir-se en relators de la seva pròpia història. Les cròniques, moltes vegades, es realitzen mitjançant activitats d'escriptura col·laborativa. **Trobem en aquests textos l'exemple perfecte d'aprenentatge de les destreses comunicatives entre iguals.** Els alumnes planifiquen el seu escrit tot fent una llista de les idees que volen incloure-hi. Es reparteixen l'escriptura del text i es responsabilitzen de manera conjunta del seu lliurament. És justament per això que la revisió esdevé un mecanisme fonamental.

Un enfocament comunicatiu de l'ensenyament de llengües ha d'aprofitar al màxim els processos d'interacció ja siguin orals o escrits. **El treball en entorns digitals d'aprenentatge, tan necessaris aquests últims temps, és també un excel·lent escenari per a posar en pràctica la interacció**

escrita. La participació en fòrums o xats pot ser una eina potent per a la pràctica de l'expressió escrita i la comprensió lectora. Quan un grup d'alumnes han d'interactuar entre ells o amb algun dels seus professors, han d'aprendre a seguir les regles que regeixen els intercanvis comunicatius. **Aprendre a utilitzar un registre informal, però amb correcció lingüística, és també una competència essencial en un món cada vegada més connectat.** Volem que els nostres alumnes siguin capaços de parlar entre ells de manera distesa, en un registre informal i col·loquial, però mantenint la correcció lingüística, perquè aquesta forma més acurada està estretament relacionada amb la projecció de la imatge personal que fem de nosaltres mateixos.

Elaboració conjunta de discursos orals

Redacció col·laborativa de textos

Entre iguals aprenem millor

Interaccions orals planificades

Interaccions escrites digitals

A **Garbí Pere Vergés**, conscients que ser competents lingüísticament és un dels reptes més importants que tenim plantejat en les nostres finalitats educatives, tenim en compte que **saber comprendre textos orals i escrits i saber expressar-se oralment i per escrit són competències fonamentals per créixer i formar-se al llarg de la vida**, i és per això que per tal d'assolir aquests objectius posem en pràctica processos d'interacció comunicativa tant orals com escrits.

Aprendre llengües estrangeres

La dependència econòmica entre països, la ràpida evolució tecnològica, l'increment de mobilitat a nivell internacional i les relacions socioculturals i polítiques de les darreres dècades han fet un món globalitzat en tots els àmbits. Conseqüentment s'ha intensificat la comunicació mundial a tots nivells i, per tant, la necessitat de coneixement de llengües estrangeres ha augmentat i ha passat a ser una demanda creixent per part de la societat que exigeix que el seu ensenyament sigui d'una gran qualitat i, a la vegada, reclama poder aprendre'n més i proposa el moment en què s'ha de dur a terme el seu aprenentatge.

Atès que aquesta sol·licitud insistent pressuposa "ensenyament-aprenentatge", **la tasca d'afavorir-ne l'aprenentatge recau bàsicament a les escoles, on té lloc el desenvolupament cognitiu, metacognitiu i socioafectiu dels nois i noies al llarg del seu creixement acadèmic i personal.**

En aquest pla, el Consell d'Europa ha jugat un paper important en les polítiques educatives de l'aprenentatge de les llengües estrangeres. El 2001 va crear el [Marc Europeu Comú de Referència \(MECR\)](#) amb la finalitat de promoure cooperació entre els organismes educatius dels diferents països, establir una base de qualificacions i facilitar metodologies a aprenents i docents; però, sobretot, per a intensificar-ne l'aprenentatge i l'ensenyament, afavorir el plurilingüisme i la comunicació tot respectant la diversitat cultural i promovent la mobilitat a Europa.

Sota la mateixa premissa, el Departament d'Educació de Catalunya implementava ja al 1999 diferents programes per a impulsar a les escoles l'Aprenentatge Integrat de Continguts

i Llengües Estrangeres AICLE, l'anomenat CLIL en anglès (Content & Language Integrated Learning), com a un dels plans d'innovació, orientat a la millora de l'aprenentatge i promoció de la llengua estrangera. Per tant, des d'aquell moment ha augmentat la tendència d'introduir a tots els nivells algunes activitats i matèries, vehiculades en una llengua estrangera, amb certa exclusivitat de l'anglès. Segons els resultats de l'informe [Eurydice del 2017 en relació a l'ensenyament de les llengües a l'escola a Europa](#), un 97% dels alumnes estudien l'anglès, la llengua estrangera que més s'estudia durant l'educació primària i secundària, i al final de l'educació els alumnes arriben a un nivell mínim entre B1 i B2 del MECR.

Actualment l'ensenyament de les llengües estrangeres és un repte degut a la complexitat d'entendre i explicar els processos que permeten l'aprenentatge de les segones llengües. Si revisem la història de la lingüística, trobem diferents teories: des dels conductistes, amb Skinner al capdavant, que advoquen per aprendre a través d'un procés de formació i hàbits d'aprenentatge; passant per la gramàtica generativa de Chomsky que defensa la seva teoria de la capacitat innata per a l'aprenentatge de les llengües; fins al lingüista Stephen Krashen, que seguint en certa manera la teoria mentalista de Chomsky, sosté que l'adquisició de la llengua és un procés inconscient i no un aprenentatge conscient i reflexiu.

Davant de la incertesa d'un model clar per a l'ensenyament i aprenentatge de les llengües, i també de la realitat que tenim a les aules, no podem permetre'ns l'aplicació d'una teoria pura, única i simple. Per tant, **s'han de proposar entorns reals que facilitin la interacció de diferents competències perquè l'alumne arribi a l'adquisició de la llengua.** Atès que l'ensenyament-aprenentatge de les llengües ha de tenir lloc a l'entorn educatiu, **la nostra Escola, fidels als seus principis metodològics i finalitats educatives, parteix de l'enfocament comunicatiu i plurilingüe.** Així doncs,

s'ofereix a l'alumne la possibilitat d'aprendre llengües en diferents contextos que li permet desenvolupar una competència comunicativa a la qual contribueix tot el coneixement i experiència, i no sols fer l'aprenentatge lingüístic en la classe de llengua.

D'aquesta manera pren importància el projecte integrat, el qual permet a l'alumne tenir un paper més actiu en seu procés d'aprenentatge en els diferents entorns i àmbits educatius. Alhora que s'imparteixen continguts AICLE a diferents nivells, tant en el temps de Treball Global com el de Treball específic, especialment als cursos de l'Etapa 2, al mateix temps, **a través d'intercanvis lingüístics i projectes Erasmus, es promou la immersió lingüística dels alumnes, la qual cosa els facilita l'adquisició de la llengua de relació.** Aquesta immersió, entesa com un mètode d'aprenentatge d'una segona llengua, implica altres dimensions pedagògiques i sociolingüístiques ja que, **sempre que no sigui imposada, és efectiva per aconseguir un aprenentatge significatiu;** i en cas contrari, genera una desmotivació per part de l'alumne que podria derivar cap a un rebuig de la llengua.

Sempre prenent de referència la ideologia del projecte pedagògic Garbí Pere Vergés i, en aquest cas, amb l'objectiu d'assolir una bona competència comunicativa en llengua anglesa i alhora impulsar l'interès per aprendre amb autonomia i responsabilitat, les nostres escoles ofereixen també el programa del Diploma Dual, el qual ofereix la possibilitat d'obtenir el títol de batxillerat que es cursa a l'escola i el certificat del High School Americà que es cursa en línia. Aquesta proposta ofereix als alumnes una immersió i el desenvolupament de tres competències:

- L'estudi de les matèries d'aquest curs s'imparteixen al 100% en llengua anglesa per professors nord-americans, per tant la competència comunicativa en aquesta llengua millora.
- Les diferents plataformes digitals és la base de

l'aprenentatge i la comunicació, per tant aquest increment d'ús fa que millori el seu domini exponencialment i li permet, aprenent a aprendre, resoldre situacions de manera eficient.

- I finalment, la modalitat d'estudiar en línia facilita a l'alumne construir el seu propi procés d'aprenentatge, d'aquesta manera la competència d'autonomia i iniciativa personal pren gran rellevància, tanta com l'aprenentatge de la llengua anglesa.

Així doncs, davant la necessitat de millorar les competències de llengües estrangeres per a seguir enriquint la nostra societat plural d'avui, cada escola ha de dissenyar i facilitar els mètodes, programes i entorns que les facilitin als diferents alumnes. Tanmateix, **els aprenents han de preveure que la motivació, l'habilitat per a l'adquisició, així com l'esforç i la confiança en l'aprenentatge són elements claus per a tenir èxit en aquesta experiència lingüística, que és una tasca que es perllonga tota la vida.**

Dona'm la paraula

Segurament, el llenguatge és la facultat més important que ens defineix com humans, la que ens diferencia d'altres animals i, amb sort, d'altres màquines o sistemes operatius. El nostre cervell es configura a partir del llenguatge, és mitjançant el lèxic que etiquetem les nostres percepcions i gràcies a la sintaxi que articulem les nostres emocions o sentiments.

A l'hora de conceptualitzar el llenguatge i de diferenciar-lo d'altres formes de comunicació animal, cal atendre a tres principis bàsics. En primer lloc l'arbitrarietat dels senyals

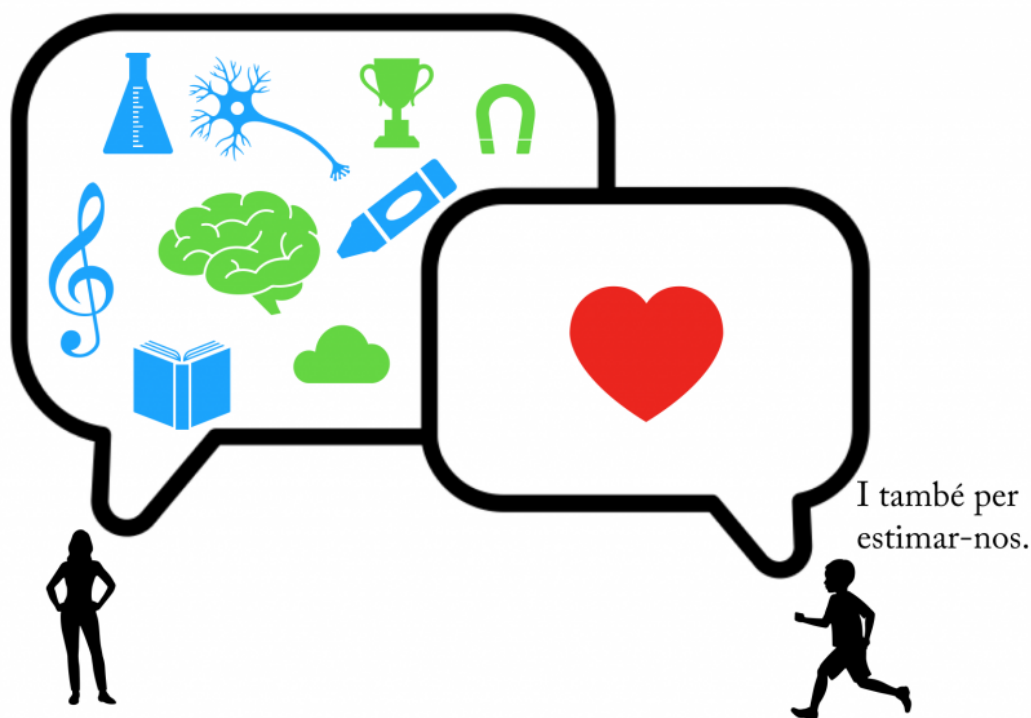
lingüístics, els sons gairebé mai no provenen de la natura i això ens dona la possibilitat de parlar sobre elements abstractes. En segon lloc, el llenguatge ens permet parlar sobre altres moments temporals (passat i futur), en paraules del lingüista Jesús Tuson "gràcies al llenguatge rebem l'herència del nostre passat". I en tercer lloc, el llenguatge ens permet reflexionar sobre el propi llenguatge. En quin moment va néixer el llenguatge és complicat d'esbrinar, hipotèticament podem ubicar-lo amb les primeres migracions d'homínids ja que devien necessitar un mitjà de comunicació fiable per abandonar les seves llars i cercar nous llocs per a viure. Però del que sí que podem estar segurs és que van passar segles fins que la llengua oral es va convertir en llengua escrita. Avui reflexionarem sobre la llengua oral i sobre com treballarem aquesta competència a les nostres escoles.

La llengua oral és present a les nostres escoles des del precís instant en què s'obren les portes, quan els nens i nenes es troben amb els seus companys o mestres, el primer "bon dia"... **És mitjançant la llengua oral que es conformen les relacions socials, els vincles emotius i les amistats. També és el mitjà per resoldre conflictes, esmenar malentesos i trobar les solucions als problemes de cada dia. En definitiva, la llengua oral és el vehicle per articular la vida social a l'escola.** L'oralitat està present quan es llegeix el menú diari, a les presentacions de càrrecs, durant la preparació de la fira de batxillerat o, cada any, a les eleccions al consell de govern. La llengua oral ens permet entendre el paper que desenvolupem dins de la ciutat-escola.

En paraules del mestre Pere Vergés *"parlar és una creació espiritual, és a dir, una creació del procés interior, és un fet constant que va de dins a fora, és expressió d'intuïcions i sensacions. Per tant, quan un noi/a parla (...) és necessari desvetllar-li primer aquestes sensacions internes"*. És l'expressió d'idees o sentiments un aspecte clau a l'hora

d'articular com treballem la llengua oral a l'escola. La descoberta i percepció d'un mateix i del llenguatge sustenta tot el procés d'aprenentatge, des d'infantil fins al batxillerat.

La **llengua oral** ens serveix per transmetre coneixements, idees, instruccions...

El nostre enfocament educatiu, que defensa que l'alumne ha d'estar sempre al centre del procés d'aprenentatge, contempla la importància de l'oralitat en les competències que els alumnes hauran de desenvolupar per tal d'esdevenir els homes i dones del demà. Així queda recollit a la **finalitat 4** del nostre projecte: **“Resoldre situacions comunicatives en diferents contextos mitjançant un bon domini de la comprensió i de l'expressió oral, escrita i audiovisual, amb la finalitat de participar en la societat plural i diversa del segle XXI.”** Segons l'expert en lingüística aplicada [Josep M. Castellà Lidon](#), cal tenir en compte que “la denominació llengua oral abraça un ventall ampli i divers de gèneres discursius informals i formals, dialogats i monologats,

interactius i informatius, generals i especialitzats, etc.". Aquesta heterogeneïtat de gèneres discursius implica un treball d'anàlisi per part de l'equip docent per donar resposta a les necessitats que sorgeixen durant el procés d'ensenyament aprenentatge.

D'entre els gèneres monologats, el més habitual dins de l'aula és la presentació oral. **Des de ben petits, els alumnes treballen les presentacions orals des de diversos espais educatius amb la finalitat d'explicar tota mena de temes.** És habitual que durant el temps de treball específic de matèries no lingüístiques (ciències naturals o socials, per posar-ne dos exemples), els alumnes hagin de presentar el resultat d'una recerca. De la mateixa manera, quan han d'exposar una creació artística els alumnes han d'aprendre a explicar un procés de creació o quines eren les seves intencions a l'hora de realitzar el projecte. Les presentacions orals són una eina d'anàlisi molt valuosa per millorar aspectes paralingüístics de la comunicació oral: el volum o intensitat de la veu, la velocitat i el ritme del discurs o l'adequació de l'entonació a les necessitats comunicatives. El treball amb rúbriques d'avaluació ajuda tant els professors com els alumnes a guiar una reflexió pautada sobre com hauria de ser una bona comunicació oral. Els alumnes guanyen seguretat en ells mateixos quan practiquen aquest tipus d'intervencions comunicatives i, poc a poc, desenvolupen una competència comunicativa que els resultarà de gran utilitat en el futur.

Durant el temps de treball global, el fet que els alumnes hagin de **treballar en grup genera la necessitat d'arribar constantment a acords.** És un espai idoni per treballar els aspectes conversacionals del discurs oral. Davant la necessitat d'arribar a acords i de prendre decisions consensuades, **els alumnes aprenen a debatre sense agredir, aprenen a defensar les seves idees amb arguments i a detectar fal·làcies i falsos raonaments en les argumentacions dels**

altres. És un espai que no sempre està supervisat pel docent, d'aquesta manera els alumnes guanyen autonomia i entenen la necessitat real de respectar les convencions socials de l'oralitat amb la finalitat de participar activament en la presa de decisions en un projecte.

També des de les assignatures de llengües estrangeres es practica i millora la competència d'expressió oral: activitats de conversa, exposicions orals o debats formen part del dia a dia dels nostres alumnes. De fet, és des de l'àmbit de la didàctica de les llengües estrangeres des d'on s'han dut a terme els avenços més grans en quant a l'aprenentatge de la dimensió oral del llenguatge. Parlar una llengua estrangera és un repte importantíssim per als aprenents ja que, a més d'organitzar les idees i trobar el vocabulari necessari en poc temps, quan parles en una llengua estrangera, entren en joc altres factors clau com són l'entonació i la pronúncia pròpies de cada llengua.

La llengua oral juga actualment un paper clau al futur de la comunicació i de la transmissió de la informació. Segons estimacions de la consultora CISCO, [el 82% del tràfic de continguts a internet serà en vídeo al 2021](#). El canvi de paradigma, pel que fa a la difusió de la informació i el coneixement, implica, necessàriament, accions educatives que donin resposta a una nova realitat. I és que, si volem que els nostres alumnes puguin actuar com a motors de generació i difusió d'informació, si volem donar-los eines d'interacció per participar activament en un segle XXI marcat pels entorns digitals, hem de donar rellevància a l'ensenyament de la llengua oral. **Ha de ser un compromís d'escola que els alumnes desenvolupin eines i habilitats comunicatives i hem de donar-los veu a l'aula si volem que puguin expressar les seves idees, emocions i personalitat.**

Gestió i seguiment del plurilingüisme

La setmana passada la Fundació Escoles Garbí va participar en la Jornada d'Intercanvi d'experiències – FEM L'ESCOLA PLURILINGÜE organitzada per la Societat Catalana de Pedagogia. En aquestes jornades es va llegir la declaració ***L'Escola Catalana, avui plurilingüe*** a càrrec del pedagog Martí Teixidó i vam poder assistir a la conferència *La importància de les emocions en l'adquisició del llenguatge* a càrrec del biòleg David Bueno.

Des de l'Àmbit de Comunicació i Lingüístic es va presentar el model de plurilingüisme de les Escoles Garbí Pere Vergés i d'explicar el tipus de seguiment que realitzem de l'activitat docent plurilingüe, especialment del CLIL-Content & Language Integrated Learning. A les nostres escoles, des de fa cinc anys, procurem oferir un 10% del temps docent de cada matèria en llengua anglesa seguint la metodologia CLIL. <https://alvarodepedroblog.files.wordpress.com/2018/06/clil-garbic81-presentation.pdf>

També vam parlar sobre com motivar al professorat des d'un punt de vista constructiu, intentant argumentar els beneficis que suposa per als alumnes proposar activitats en altres llengües.

La jornada va finalitzar amb un debat molt interessant conduït per la Sra. Neus Lorenzo, Inspectora d'Educació del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya.

La gramàtica en ensenyaments competencials

L'ensenyament de les llengües a les escoles implica generalment per als alumnes haver d'aprendre una sèrie de terminologia gramatical i sintàctica. Uns continguts conceptuals que impliquen, per una banda un desenvolupament del pensament abstracte i, per altra, l'aplicació de estratègies que els permetin destriar entre categories de paraules i funcions sintàctiques. **A les Escoles Garbí Pere Vergés reflexionem sobre l'objectiu final de l'aprenentatge de la gramàtica per tal de proposar un ensenyament el més competencial possible.**

Etimològicament, el terme gramàtica significa "l'art de les lletres". El terme grec *grammatikḗ tékhne* feia referència a totes les disciplines relacionades amb la paraula: des de l'oratòria fins a l'anàlisi crítica, passant per la fonologia, la reflexió sobre la formació de paraules i l'organització de les frases i sintagmes. Actualment el terme gramàtica ens serveix, per regla general, per designar el conjunt de característiques morfològiques (flexió de les paraules) i sintàctiques (mecanismes de generació de frases correctes) d'una llengua. **L'ensenyament tradicional de la gramàtica ha consistit bàsicament a posar etiquetes: *sintagma nominal, subjecte, pronom personal, complement directe...*** Una metodologia que ens serveix per realitzar l'anàlisi de les formes que adopta la llengua, però que no ens permet aprofundir en la relació que aquestes formes mantenen amb el sentit de les oracions, amb el context de les situacions

comunicatives. **Aquesta presentació descontextualitzada de les estructures gramaticals, generalment, és vista pels alumnes com avorrida, monòtona i poc motivadora.**

A les nostres escoles considerem que cal reflexionar sobre la utilitat d'aquesta pràctica. Per a què els serveix aprendre a etiquetar les parts d'una oració? Si la finalitat de la reflexió gramatical és la discriminació entre categories gramaticals i funcions sintàctiques, correm el risc de proposar un aprenentatge poc significatiu que no es pugui aplicar a situacions reals de la vida dels alumnes i, conseqüentment, de qüestionable utilitat en ensenyaments competencials. Significa això que hem d'erradicar del nostre currículum tot rastre de reflexió gramatical?

Actualment trobem **línies de recerca en l'àmbit de la didàctica de les llengües que reivindiquen la utilitat de la reflexió gramatical aplicada al desenvolupament de les competències comunicatives dels alumnes**, és el cas de la iniciativa GrOC (Gramàtica Orientada a les Competències) que proposa vies de millora en l'ensenyament de la gramàtica a secundària, o GREAL, el Grup d'Investigació sobre l'Ensenyament i Aprenentatge de llengües de La Universitat Autònoma de Barcelona. Milian i Camps, membres de GREAL expliquen que *"ensenyar gramàtica consisteix en establir ponts entre el coneixement intuïtiu, implícit, manipulatiu, verbalitzat amb les paraules de cada dia, i el coneixement sistematitzat sobre la llengua i els seus usos."* MILIAN, M.; CAMPS, A. (2006).

Guadalupe Jover, al seu article "Por activa y por pasiva" identifica cinc àmbits en els quals la reflexió gramatical resulta de gran ajuda a l'alumnat: la revisió de textos, l'aprenentatge de segones llengües, la millora de les habilitats conversacionals, la resolució de problemes de comprensió lectora i l'anàlisi crític de tot tipus de missatges mitjançant la detenció d'usos manipuladors del llenguatge (JOVER, 2011).

Quan parlem de revisar textos, el fet de tenir unes nocions fermes sobre com funciona la gramàtica d'una llengua resulta de gran utilitat. Com podríem atendre a conceptes coherència i cohesió lingüística sense fer referència a la morfologia i la sintaxi? Per posar un exemple: les errades de concordança, que generalment proliferen en els textos escrits de manera ràpida, només es poden detectar i corregir si coneixem la capacitat flexiva dels verbs (persona, temps i mode) i dels substantius i adjectius (gènere i nombre). **Seguint els principis del nostre Projecte Pedagògic, les pràctiques d'autoavaluació i coavaluació són un bon moment per la posada en pràctica d'aquesta reflexió gramatical i fer que l'aprenentatge gramatical sigui significatiu.** Pel que fa a l'aprenentatge de noves llengües (i també llenguatges de programació informàtics), la sintaxi ens permet establir ponts entre el funcionament de diferents llengües tal com ja explicàvem a l'article sobre plurilingüisme en aquest mateix Espai de Coneixement. Les habilitats conversacionals poden millorar mitjançant l'entrenament en diferents contextos, però resulta innegable la utilitat de conèixer les parts de l'oració per tal de modular el nostre discurs de manera adequada.

Quant a la resolució de problemes de comprensió lectora i l'anàlisi crítica, la reflexió gramatical ens permet accedir a tipologies textuais complexes (textos jurídics, científics, administratius...) i discutir els usos manipuladors del llenguatge. Durant el temps de treball global, tant professors com companys poden ajudar en un moment donat a guiar la comprensió d'una font d'informació mitjançant la reflexió gramatical. Una altra manera de treballar aquest tipus de reflexió, és la realització d'activitats de *parells mínims* durant els temps de treball específic de llengua. El concepte *parell mínim* va néixer amb l'estructuralisme per designar una parella de mots que només es distingeixen per un fonema. Ara bé, dins de la didàctica de les llengües, quan parlem de ***parells mínims*** també ens referim a **activitats que parteixen de dos enunciats molt semblants però que amaguen diferències de**

significat. Diferències que, mitjançant la reflexió gramatical, els alumnes poden identificar. Són activitats on l'alumne ha d'incorporar tot el seu coneixement gramatical, sintàctic i la seva intuïció sobre aspectes pragmàtics de l'ús de la llengua per tal de resoldre ambigüitats lingüístiques o detectar agramaticalitats.

Per exemple, per tal d'explicar perquè una de les oracions següents és agramatical: a. *L'ordinador és reparat pel tècnic.* b. *Es repara l'ordinador pel tècnic,* l'alumne ha de fer servir una sèrie de conceptes gramaticals (veu activa, passiva, passiva pronominal) i funcions sintàctiques (subjecte i complement agent). Podem trobar molts exemples del treball de *parells mínims* al compte de twitter @paresminimos gestionat per l'associació GrOC.

El procés de resolució dels problemes plantejats en aquest tipus d'activitats implica la formulació d'hipòtesis per part dels alumnes, la consideració de diferents situacions comunicatives i el diàleg i discussió sobre aspectes lingüístics. És justament aquest intercanvi i indagació en els coneixements lingüístics el que ens aporta un context enriquidor i significatiu a l'aprenentatge de llengües. Són activitats que requereixen temps i implicació per part de docents i alumnes, però que ens ajuden a desenvolupar les habilitats comunicatives i reflexives dels nostres alumnes.

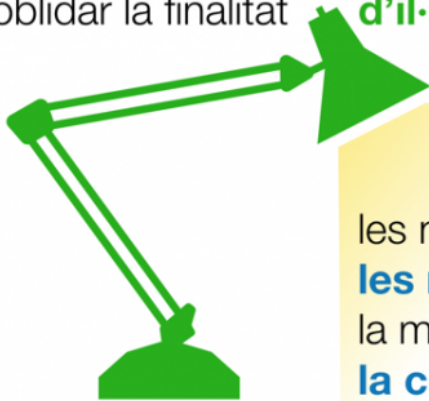

La gramàtica ens ha de permetre
analitzar la llengua en detall

sense oblidar la finalitat

d'il·luminar:

les nostres produccions textuais

les nostres habilitats conversacionals

la manera com aprenem noves llengües

la comprensió dels discursos dels altres

Una escola plurilingüe per participar en la societat plural i diversa del segle XXI

Vivim en un món cada vegada més divers, canviant i connectat. Si bé és cert que actualment les nostres dinàmiques laborals i socials estan molt més internacionalitzades que durant les passades dècades, molt probablement, en els propers anys el procés de contacte multicultural es veurà incrementat de manera exponencial. Les noves tecnologies, la globalització i les polítiques econòmiques actuals afavoreixen aquest contacte però alhora posen de manifest la necessitat de desenvolupar les habilitats comunicatives dels ciutadans. **L'escola té un**

paper essencial a l'hora de formar parlants plurilingües capaços d'expressar-se en diferents llengües en contextos comunicatius acadèmics, personals i professionals.

El Consell Europeu ofereix des del 2011 als països membres una sèrie de recomanacions, recollides en el *Marc europeu comú de referència per a les llengües*, sobre l'ensenyament i l'aprenentatge de les llengües. Aquestes recomanacions van orientades al desenvolupament curricular, programes de llengua i creació de materials didàctics. La principal reflexió que se'n pot extreure és un canvi de paradigma en el model de l'aprenentatge de llengües. Es passa d'un model d'estudi individualitzat de les diferents llengües a un estudi inclusiu, que pretén aprofitar el desenvolupament lingüístic dels aprenents per millorar la seva capacitat comunicativa en diverses llengües. Aquest canvi de paradigma és el que el *Marc* anomena plurilingüisme.

L'enfocament plurilingüe reivindica que, segons augmenta l'experiència lingüística d'un individu en el seu context cultural, aquest no manté aquestes llengües i cultures en compartiments mentals separats, sinó que, mitjançant la interrelació entre les diferents llengües i cultures que coneix, desenvolupa una competència comunicativa que afavorirà la seva integració social. El plurilingüisme defensa la substitució del binomi "llengües pròpies – llengües estrangeres" pel concepte de "**llengües vives**". Una llengua viva és una llengua que és utilitzada per un nombre determinat de parlants en diferents àmbits, ja sigui perquè és la llengua materna majoritària en un territori, o perquè hi ha un grup de parlants que, per motius diferents (acadèmics, laborals, turístics, comercials...), la fan servir independentment del territori on visquin o treballin.

Cal destacar que l'enfocament plurilingüe té una vocació pràctica ben manifesta. Les llengües resulten significatives en la mesura que afavoreixen la comunicació entre les persones. És per això que les recomanacions a l'hora

d'ensenyar i aprendre les llengües per part del *Marc europeu comú de referència* estan principalment orientades cap a la participació dels parlants en situacions comunicatives i no tant cap a la reflexió lingüística. Podem trobar aquest vessant comunicatiu de l'aprenentatge de les llengües al projecte pedagògic de les Escoles Garbí-Pere Vergés. Considerant que una de les **finalitats educatives** és la capacitat de "resoldre situacions comunicatives en diferents contextos amb adequació, coherència i cohesió (...) amb la finalitat de participar en la societat plural i diversa del segle XXI" es posa de manifest la voluntat de l'escola d'orientar l'aprenentatge de llengües cap a situacions eminentment pràctiques.

La convivència del català, el castellà i l'anglès a l'escola durant les diferents rutines diàries o espais d'aprenentatge afavoreix la interrelació lingüística que defensa el *Marc europeu comú de referència* i reforça el coneixement de les diferents realitats socials i culturals que ens envolten. Recentment l'escola ha estat seleccionada per participar en el Grup de treball per a l'autoavaluació de l'escola plurilingüe, organitzat per la Societat Catalana de Pedagogia de l'Institut d'Estudis Catalans, fet que ens permetrà avaluar l'efecte que la política lingüística implementada té sobre el nostre alumnat.

Una de les apostes de l'escola per aconseguir formar futurs ciutadans plurilingües és la implementació de la metodologia **CLIL (*Content and Language Integrated Learning*)**. El CLIL és un enfocament educatiu en el qual s'utilitza una llengua estrangera per a l'aprenentatge i l'ensenyament dels continguts curriculars de diverses àrees. Els estudis fets sobre la metodologia CLIL avalen el benefici d'aquest enfocament. La recerca educativa demostra que als centres que fan servir enfocaments plurilingües els alumnes desenvolupen una competència comunicativa en llengua estrangera superior. No només s'aconsegueix que els alumnes tinguin un vocabulari

més extens, precís i acurat o una millor capacitat d'aplicació de les regles gramaticals, sinó que es millora significativament en l'ús social de la llengua.

D'altra banda, la implementació del CLIL proporciona als alumnes oportunitats d'aprenentatge més diverses i enriquidores. Cal destacar que, fent servir la llengua anglesa durant les hores de treball específic a d'altres matèries, posem a l'abast del nostre alumnat un ventall de recursos infinitament més ampli del que els oferiríem si només treballéssim amb continguts en llengua catalana o castellana. A més, els alumnes desenvolupen progressivament capacitats de recerca d'una manera molt més globalitzada i amb un fons bibliogràfic més extens.

Els orígens del plurilingüisme es troben a l'ADN de la nostra escola. Des dels orígens, en un temps en què l'ensenyament de la llengua catalana estava subjugat per la política lingüística de la Dictadura, el fundador de l'Escola del Mar, **Pere Vergés**, defensava que “el llenguatge, en tant que gramàtica, comprenia l'estudi sistemàtic del català, el castellà i el francès” (Saladrigas-Vergés, 1973, p. 100). Però la relació entre el tractament de les llengües en els orígens de la nostra escola i en el projecte pedagògic actual va més enllà. També en paraules de Pere Vergés observem la

importància de l'enfocament comunicatiu quan explicava que "abans que la gramàtica donàvem preponderància al llenguatge, entenent-lo com a part bàsica i vital de tota llengua, mentre que la gramàtica és la segona i més artificial." (Saladrigas-Vergés, 1973, p. 201)*

Podem mirar al passat i veure com **el concepte de plurilingüisme ja es troba als fonaments de la nostra escola.** També podem mirar al futur i especular sobre com es conformaran les societats durant les properes dècades. Però l'objectiu és inqüestionable, hem d'aconseguir que els nostres alumnes puguin desenvolupar plenament al llarg de la seva vida una competència comunicativa que els permeti entendre el món i expressar-se de manera efectiva en tants àmbits com sigui possible. Si acceptem que les llengües determinen la nostra manera d'entendre el món i que en conformen el patrimoni cultural dels territoris, afavorir l'adquisició d'actituds de respecte i curiositat per les llengües i les cultures del món no pot deixar de ser una prioritat a casa nostra.

* VERGÉS, Pere; SALADRIGAS, Robert. *L'Escola del Mar i la renovació pedagògica a Catalunya*. Barcelona. Edicions 62, 1973.